

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 2

_____ 2021 р.

Голова Приймальної комісії

М. О. Фролов

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ІСПИТУ З КОНКУРСНОГО ПРЕДМЕТА

«УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА»

ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ: БАКАЛАВР

на основі повної загальної середньої освіти

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного екзамену з української мови та літератури є з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок абітурієнтів, яких вони набули після закінчення загальноосвітніх середніх навчальних закладів чи коледжів, заради формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем «бакалавр».

Форма вступного фахового випробування: абітурієнти дають відповідь на питання екзаменаційного білета в письмовій формі. Тривалість іспиту – 120 хвилин.

Письмова робота з української мови та літератури складається з таких питань: аналітичного характеру з української літератури; тестові завдання з української літератури; тестові завдання з української мови; знаходження відповідностей з української мови; знаходження відповідностей з української літератури; виправлення стилістичних помилок.

Завдання вступного екзамену спрямовані на об'єктивне з'ясування рівня оволодіння вступниками базовими знаннями з української мови та літератури, що передбачені чинними шкільними програмами для 5-11 класів.

II. ЗМІСТ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія

Алфавіт. Наголос. Співвідношення звуків і букв. Основні випадки уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Основні випадки чергування у-в, і-й. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Сполучення йо, ьо. Правила вживання м'якого знака (знака м'якшення). Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання найпоширеніших складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис н та нн у прикметниках і дієприкметниках, не з різними частинами мови

Лексикологія. Фразеологі

Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про фразеологізми.

Будова слова. Словотвір

Будова слова. Спільнокореневі слова й форми того самого слова.

Морфологія. Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови

Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Число іменників. Відмінювання іменників. Незмінювані іменники в українській мові. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок іменників (на прикладі етикетних формул звертань *пане полковнику, сестро Олено, друже Сергію, Інно Вікторівно* і под.).

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням (якісні, відносні, присвійні). Відмінювання прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення. Зміни приголосних за творення ступенів порівняння прикметників.

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Типи відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників. Узгодження числівників з іменниками. Уживання числівників для позначення часу й дат.

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання займенників. Правопис неозначених і заперечних займенників.

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Вид дієслова (доконаний і недоконаний). Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-но, -то*). Безособове дієслово. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но, -то*.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних за творення прислівників вищого та найвищого ступенів порівняння. Правопис прислівників на *-о, -е*, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу

Прийменник як службова частина мови. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні й підрядні. Групи сполучників за вживанням

(одиночні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис. сполучників. Розрізнення сполучників та інших співзвучних частин мови.

Частка як службова частина мови. Правопис часток.

Вигук як частина мови. Правопис вигуків.

Синтаксис

Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення.

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, звертань, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення).

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Зв'язок між підметом і присудком. Тире між підметом і присудком.

Означення. Прикладка як різновид означення. Додаток. Обставина. Порівняльний зворот.

Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні).

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставними словами, словосполученнями й реченнями, їхнє значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки - непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні.

Типи складних речень за способом зв'язку їхніх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення, його будова. Єднальні, протиставні й розділові сполучники в складносурядному реченні. Розділові знаки в складносурядному реченні.

Складнопідрядне речення, його будова. Головна й підрядна частини. Підрядні сполучники й сполучні слова, як засоби зв'язку в складнопідрядному реченні. Основні види підрядних частин: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умови, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, розділові знаки в них.

Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку, розділові знаки в ньому.

Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог. Розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом.

Стилістика

Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їхні основні ознаки, функції.

Розвиток мовлення

Види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки, тексту: зв'язність, комунікативність, членованість та інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів.

Усна народна творчість

Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових і родинно-побутових пісень. Пісні Марусі Чурай. „Віють вітри”, „За світ встали козаченьки”.

Історичні пісні. „Ой Морозе, Морозенку”, „Чи не той то Хміль”.

Тематика, образи, зміст народних дум і балад. „Дума про Марусю Богуславку”. Балада „Ой летіла стріла”.

Давня українська література

„Повість минулих літ” (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги).

„Слово про похід Ігорів”.

Григорій Сковорода. „De libertate”, „Всякому місту – звичай і права”, „Бджола та Шершень”.

Література кінця XVIII – початку XX століття

І. Котляревський: „Енеїда”, „Наталка Полтавка”.

Т. Шевченко: „Катерина”, „Кавказ”, „Сон (У всякого своя доля)”, „І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм...”, „Заповіт”.

П. Куліш: „Чорна рада”.

І. Нечуй-Левицький: „Кайдашева сім'я”.

Панас Мирний: „Хіба ревуть воли, як ясла повні?” (1, 4 частини).

І. Карпенко-Карий: „Мартин Боруля”.

І. Франко: „Захар Беркут”, „Чого являєшся мені у сні?”, „Мойсей”.

Література XX століття

М. Коцюбинський: „Тіні забутих предків”, „Intermezzo”.

В. Стефаник: „Камінний хрест”.

О. Кобилянська: „Valse melancolique”.

Леся Українка: „Contra spem spero”, „Лісова пісня”.

М. Вороний: „Блакитна Панна”.

Олександр Олесь: „О слово рідне! Орле скутий!..”, „Чари ночі”.

П.Тичина: „Пам’яті тридцяти”, „Ви знаєте, як липа шелестить...”, „О панно Інно”.

М. Рильський: „У теплі дні збирання винограду...”.

М. Хвильовий: „Я (Романтика)”.

В. Сосюра: „Любіть Україну”.

В. Підмогильний: „Місто”.

Ю. Яновський: „Майстер корабля”.

Остап Вишня: „Моя автобіографія”, „Сом”.

М. Куліш: „Мина Мазайло”.

Богдан-Ігор Антонич: „Різдво”.

О. Довженко: „Зачарована Десна”.

А. Малишко: „Пісня про рушник”.

В. Симоненко: „Ти знаєш, що ти – людина?”, „Задивлюсь у твої зіниці...”, „Лебеді материнства”.

В. Голобородько „Наша мова”.

Олесь Гончар: „Модри Камень”.

Гр. Тютюнник: „Три зозулі з поклоном”.

В. Стус: „Господи, гніву пречистого... ”.

І. Драч: „Балада про соняшник”.

Д. Павличко „Два кольори”.

Л. Костенко: „Страшні слова, коли вони мовчать”, „Маруся Чурай”.

Твори українських письменників-емігрантів

І. Багряний: „Тигролови”.

Є. Маланюк: „Уривок з поеми”.

Сучасний літературний процес (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)
Загальний огляд, основні тенденції. Постмодернізм як літературне явище.

III. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антологія української поезії другої половини ХХ сторіччя / упор. Ю. Ковалів. Київ: Гранослов, 2001. 420 с.
2. Вербич С. Граматика української мови в таблицях. Київ : Арій, 2018. 128 с.
3. Винницький В. М. Про складні проблеми граматики української мови. *Мовознавство*. 2015. № 5. С. 58 – 64.
4. Винницький В. М. АпОстроф чи апострОф? *Культура слова*. Вип.84. Київ, 2016. С. 198–199.
5. Винницький В. М. АлфАвіт чи алфавІт? *Культура слова*. Вип.84. Київ, 2016. С. 199–202.
6. Винницький В. М. РОзбір чи розбІр? *Культура слова*. Вип. 84. Київ, 2016. С. 202–204.
7. Винницький В. М. ЧАстки чи часткИ? *Культура слова*. Вип. 84. Київ, 2016. С. 204–206.

8. Винницький В. М. ДзвОник чи дзвінОк? *Культура слова*. Вип. 84. Київ, 2016. С. 206–208.
9. Витвицька С. Українська література. Мінідовідник для підготовки до ЗНО. Київ : Підручники і посібники, 2020. 192 с.
10. Вольтова дуга: Антологія (50 українських поетів) /упор. А. Цвід. Київ : Український письменник, 2016. 244 с.
11. Вплив суспільних змін на розвиток української мови : монографія / Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк, Н. Ф. Клименко, В. І. Критська та ін. ; відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 444 с.
12. Галета О. Від антології до онтології : антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ – початку ХХІ століття : монографія. Київ: Смолоскип, 2015. 640 с.
13. Голубовська І. О. Вступ до мовознавства. Київ : ВЦ «Академія», 2016. 320 с.
14. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова ; за ред. К. Г. Городенської. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
15. Дружинець М. Л. Українське усне мовлення: психо- та соціофонетичний аспекти : монографія. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 580 с.
16. Літургія кохання. Антологія української любовної лірики кінця ХІХ – початку ХХІ століття / упор. І. Лучук. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. 728 с.
17. Малкович І. Антологія української поезії ХХ століття. Київ : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2017. 2016 с.
18. Українська мала проза ХХ століття: антологія / упор. В. Агеєва. Київ : Факт, 2007. 1509 с.
19. Українська мова (морфологія): теоретичний блок : навч. посіб. / авт.-упоряд. Г. В. Купрікова. Харків : Вид-во НУА, 2015. 104 с.
20. Українська поезія кінця ХІХ – середини ХХ ст. : Бібліографія : Антологія / упор. Ю. В. П'ядик. Київ : К.І.С., 2010.
21. Чукіна В. Ф. Граматика української мови в таблицях і схемах. Київ : «ВП Логос – М», 2015. 140 с. (Серія «Бібліотека школяра»).
22. Чукіна В. Ф. , Почтаренко О. М., Почтаренко Г. С. Український правопис у таблицях і схемах: навчальне видання. Київ : ТОВ «ВП Логос-М», 2015. 176 с. (Серія «Бібліотека школяра»).

ІV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Екзаменаційний білет містить 6 видів завдань:

- 1) аналітичного характеру з української літератури – 30 балів;

- 2) тестові завдання з української літератури – 30 балів;
- 3) тестові завдання з української мови – 30 балів;
- 4) знаходження відповідностей з української мови – 40 балів;
- 5) знаходження відповідностей з української літератури – 40 балів;
- 6) виправлення стилістичних помилок – 30 балів.

Максимальна кількість балів – 200.

Час виконання письмової роботи – 120 хвилин.

Таблиця переведення тестових балів у рейтингову шкалу

Тестовий бал	Бал за 100-200-бальною шкалою	Тестовий бал	Бал за 100-200-бальною шкалою	Тестовий бал	Бал за 100-200-бальною шкалою
0	не склав	27	107	54	148
1	не склав	28	109	55	150
2	не склав	29	111	56	151
3	не склав	30	112	57	152
4	не склав	31	114	58	153
5	не склав	32	116	59	155
6	не склав	33	118	60	156
7	не склав	34	119	61	158
8	не склав	35	121	62	158
9	не склав	36	123	63	159
10	не склав	37	124	64	160
11	не склав	38	126	65	162
12	не склав	39	127	66	163
13	не склав	40	129	67	164
14	не склав	41	131	68	165
15	не склав	42	132	69	166
16	не склав	43	134	70	167
17	не склав	44	135	71	168
18	не склав	45	136	72	169
19	не склав	46	138	73	170
20	не склав	47	139	74	171
21	не склав	48	141	75	173
22	не склав	49	142	76	174
23	100	50	143	77	175
24	102	51	145	78	176
25	104	52	146	79	177
26	105	53	147	80	178
81	179	93	191		
82	180	94	192		
83	181	95	193		
84	182	96	194		
85	183	97	195		
86	184	98	196		
87	185	99	197		
88	186	100	197,5		

89	187	101	198		
90	188	102	199		
91	189	103	199,5		
92	190	104	200		

Голова предметної
екзаменаційної комісії

Л. П. Бойко